

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Physicam, siue Scientiam de Corpore naturali

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

Tractatus II. De quatuor elementis in particulari.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95236](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95236)

TRACTATUS II.

De quatuor Elementis in particulari.

CAPVT PRIMVM.

De Terra.

1.

ASERO primò: Terra est summè siccà, & prope summum frigida: ita cum Aristotele 2. de generat. quæst. 5. cap. 3. communiter omnes Philosophi: & probatur hac ratione, quæ etiam quæ cuius elemento qualitas in summo conueniat, perspicuum fiet: debita elementorum dispositio postulat, ut sicut supremo elemento, igni nimirum, prima, & præcipua qualitas actiua in summo conueniat, ita etiam elemento infimo, & omnium ignobilissimo, nimirum terræ, qualitas passiuæ posterior, & ignobilior in summo competat: atque ut, quemadmodum prima qualitas actiua elemento ignis conuenit, prima etiam passiuæ elemento aeris, igni dignitate proximo, conueniat: ac per consequens, ut secunda qualitas actiua, quæ tantum superest, aquæ in summo conueniat: cum ergo prima, & præcipua qualitas actiua sit calor, & secunda, ac minus præcipua frigus; prima verò, & præcipua qualitas passiuæ sit humiditas, secunda verò & minus nobilis siccitas: certè dispositio recta elementorum postulat, ut, quæ admodum igni calor in summo, sic etiam terræ siccitas in summo; nec non aëri humiditas in summo, & aquæ frigiditas in summo congruant. Eadem etiam dispositio principum qualitatum ad elementorum conseruationem maximopere confert, cum iuxta illam qualitates in summo contrariæ sibi contiguæ non sint. Quæ autem Auicena de cælo cap. 16. & Albertus Magnus pro summa terræ frigiditate opponunt, tantum efficiunt, alteram nostræ conclusionis partem, aut certè terram ab extrinseco interdum summe frigidam esse.

2.

Assertio secundò: terra in mundi medio immobilis hæret. Hæc assertio suaderetur: primò ex sacris literis, siquidem Psalm. 103. habetur: *qui fundasti terram super stabilitatem suam, non inclinabitur in sæculum sæculi*, & Ecclesiastes cap. 1. *terra in æternum stat*, & Paralipomenon cap. 16. *Deus fundauit orbem immobilem*. Secundò id ipsum ratione suaderetur: quia terra nec naturaliter, nec violenter mouetur: ergo nullo modo, non naturaliter, quia ille motus naturalis aut esset rectus, & sic esset à medio, cum terra in mundi medio sit: terram autem naturaliter moueri à medio, siue sursum naturaliter impossibile est: aut esset circularis, & velocissimus, sicut cum pluribus Pythagoricis nouissimè Copernicus arbitratur: & hoc etiam repugnat, primò, quia si quis sagittam in altum eiacularetur, non deberet decidere supra eandem telluris partem, de qua sursum proiecta eret, sed supra aliam longe distitam, atque remotam: haud secus ac cum quis è naui sagittam sursum proicit; è naui, inquam, ventis impulsæ, & matia celerissime aranti, ea non suprâ nauim,

sed longe post illam decedit, eo quod motum nauis consequi nequeat. Secundò, quia ædificia omnia corruerent: si enim terræ motus, qui vnam, aut alteram telluris particulam sollicitat, & qui non semper, sed statim temporibus grassatur, tamen vrbes integras diruit, vallibus mōtes æquat, orasque, ac littora tremere, & mugire facit; quid stabile, & inconcussum esse poterit, ubi tota terræ moles irrequieta volubilitate, ac perpetua vertigine in orbem rapiatur. Tertiò, quia videmus tellurem immobilem stare, & cælum, ac sydera circum nos volui, ut spatium viginti quatuor horarum encyclopediam absoluant. Quod autem responderet Copernicus, sensum nostrum ludificari, & potius cælum cum syderibus semper immobile stare, solamque terram esse, quæ mouetur ea celeritate, ut spatium viginti quatuor horarum circum suum perficiat: haud secus ac cum quis à parau soluit, nauis ei consistere, & littus moueri videtur, quo respexit ille Aneid. 3.

Prouehinur portu: terræque vrbesque recedunt. Hoc, inquam, quod responderet Copernicus, in congregatione Cardinalium merito damnatum est: utpote quod multis sacre Scripturæ testimoniis repugnat: inter quæ luculentissimum est illud Ecclesiastes cap. 1. *oritur sol, & occidit, & ad locum suum reuertitur: ibique renascens gyrat per meridiem, & flectitur ad aquilonem.*

Quod autem terra, quæ est eius firmitas, ac stabilitas, violenter non moueatur ut ad secundum à nobis probandum deueniam, ad id perspicuum videtur, ut probatione non egeret, nisi oppositum sensisset P. Vasquez 1. 2. disp. 82. c. 2. num. 6. Primò quia centrum grauitatis terræ debet esse penetratum cum centro magnitudinis vniuersi: siue, quod in idem recidit, cum loco omnium infimo: at si aliquod pondus terræ ex vna parte, & non ex alia accedat, esto sit minima quædam stipula, aut tantillus ei impulsus imprimatur: magis quidem ex vna parte circa punctum medium suæ magnitudinis, & magnitudinis vniuersi; magis, inquam, ex vna parte, quam ex alia grauitabit: igitur punctum magnitudinis terræ, nec non totius vniuersi non erit, sicut antea punctum grauitatis terræ, neque cum eo penetrabitur: igitur tota terra trepidare, & moueri debet ad hoc, ut punctum grauitatis eius cum puncto magnitudinis terræ, & vniuersi penetraretur, & coincideret; siue, quod perinde est, ad hoc ut terra in infimo loco sit: aut si ita non moueatur, certè sursum quiescet.

Secundum huius sententiæ fundamentum est, quia cum lapis in terram decidit, impetum aliquem terræ imprimat: ille autem impetus, siue impulsus terræ impressus aliquando perit, nec enim semper durat: at non perit defectus subiecti, siquidem illud ratione suæ stabilitatis illæ sum remanet: nec etiam defectu motoris, siue causæ efficientis: quia motor lapidis in centrum ruentis, terramque lapsu suo concutientis est ipse lapis, qui illæsus etiam permanet: igitur per alium impetum contrarium destrui debet: eiusmodi autem impetus, siue impulsus contrarius aliter produci à terra nequit, quam quia ratione pōderis impressi deorsum subsidit, ut centrum magnitudinis suæ, ac totius vniuersi cum centro suæ grauitatis penetrat; sursum verò iterum subleuat; eo quod partes à centro vniuersi deiecte illud recuperare nitantur: terra autem ita subsi-

dens, atque subfulcrans trepidanti similis est.

Verum in primis iuxta hanc sententiam terra in perpetuo motu, ac trepidatione esset: cum nusquam, aut nunquam ab impetu aliquo ei impresso, aut pondere ei iniecto immunis sit: consequens autem non solum experimento repugnat, verum etiam rationi naturali, iuxta quam nullum violentum naturaliter perpetuum esse potest. Rursus: si palea bilanci in æquilibrio posita iniecta illam non inclinat, nec in alteram partem flectit: qua ratione credendum est, telluris molem quantumvis æquilibrium amet, villo pondere, villoque impetu tremere, aut commoueri posse. Præterea ut centrum gravitatis terræ penetraretur cum centro magnitudinis eius, necesse non est, ut impresso aliquo impulsu, aut iniecto aliquo pondere terræ versus aliquod eius latus, illico tota telluris moles, ac vastitas moueatur; sed satis est, ut versus aliud latus æquale pondus terræ iniiciatur, æqualisque impulsus ei imprimatur; sic enim ad æquilibrium tota reuocabitur, tamen non moueatur: & rationi magis consonum videtur, ut terra huiusmodi ponderum, & impulsuum quasi contrapositionem postulet, quam ut à violento trepidationis motu nunquam quiescat. Postea: sicut duratio affixa instanti A. eo elapso absque villo contrario perire potest, cur similiter impulsus absque impulsu contrario perire nequeat. Cum ergo terra aliqua ex parte impellitur de nouo, non erit opus, ut ad destruendum eiusmodi impulsus alius contrarius, non sine totius terræ titubatione, producat. Tadem sicut corpus aliquod recipit impulsus, quin per eum moueatur; ut cum quis ingentem rupem totis viribus, loco dimouere, aut in altum leuare frustra conatur: cur similiter corpus impulsus producere nequeat absque eo, quod moueatur; atque adeo tamen ad destruendum impetum terræ impressum alio impetu contrario opus sit; sanè eiusmodi impetum contrarium tellus immota, atque inconcussa producere poterit.

CAPVT II.

De Aqua.

6. **A**ssero primò: Aqua est summè frigida, & prope summum humida: ita cum Aristotele plerique eius interpretes, & Philosophi, ac nouissimè Compton. disp. 12. de gen. sect. 3. num. 2. & facile suaderi potest: quia aqua nequit esse summè sicca, ut experientia demonstrat: deinde nequit esse summè humida, aut summè calida, ut constabit inferius; cum de aëre, & igne egerimus: reliquum igitur est, ut summè frigida suo prope genio sit. Quod verò prope summum humida sit, adeo compertum est ipsa experientia, ut probatione non egeat. Dices: si aqua frigidissima esset suapte natura gelu, siue glacies esset; cum nimia frigiditas corpora liquida congelet. Verum quemadmodum ignis non lucet, nisi subili terreo admixtus: eaque de causa in propria sphaera non videretur: ita etiam aqua non gelascit, nisi exhalatione terrea concreta, ut docet Auerroes 4. de celo comment. 32. aqua autem suapte natura eiusmodi concretionem non postulat, sed potius pura, ac defœcata esse.

7. Assero secundò: Aquæ fontanæ, atque fluuiales à mari originem ducunt. Ita Basilii Hieronymi. Isidor. Damasceni. Thomas, Idonysius, & alij Patres. Suadet primò ex illo loco citato Ecclesiastes cap. 1. omnia flumina intrant in mare, &c. Respondent aduersarij, flumina à mari exire, non quod per occultas terræ vias, quasi per venas quasdam à mari disseminantur, sed quod materia fluminum, ac fontium sint imbres, & pluuia; quæ, quia magna ex parte à mari oriuntur, vaporibusque ex eo surrectis aluntur, ideo mediate (vt aiunt) fontes, & flumina à mari exire dicuntur.

8. Cæterum hanc solutionem elegantissimè refellit Seneca lib. 3. natural. quæstion. cuius hæc sunt verba: *Primum ego tibi vinearum diligens fossor affirmo, nullam pluuiam esse tam magnam, quæ terram vltra decem pedes in altitudinem mader faciat; omnis humor intra primam crustam consumitur, nec in inferiora descendit. Quomodo ergo potest imber suggerere amnibus, vires, quam summam humum tingit. Pars maior eius per flumina alueos in mare effertur: exiguum est, quod sorbet terra, nec id seruat: aut enim arida est, & absorbet quidquid in se fufum est: aut satiata, si quid supra desiderium cecidit, excludit: & ideo primis imbribus non augentur amnes, quia totos in se sitiens terra trahit. Quid? quod quadam flumina erumpant saxi, & montibus his quid conferrent pluuiæ, quæ per nudas rupes deferuntur, nec habent terram, cui infideant. Adice, quod in siccissimis locis putei in altum acti per ducendum, aut tricenum pedum spatia inueniunt aquarum vberes: venas in ea altitudine, in quam aqua non penetrat, ut scias illic non celestem esse, nec collectitium humorem, sed quod dici solet viuam aquam: illo quoque argumento hæc opinio refellitur, quod quidam fontes in summo montis cacumine redundant: apparet ergo, illos fursum agi, hæc ibi concipi, cum omnis aqua pluuialis decurrat.*

9. Secundò suadet nostra sententia: quia flumina, & fontes originem non trahunt ex pluuiis, & imbribus, ut numero præcedenti ostensum est: nec etiam ex vaporibus, & aëre intra cauernas, porosque terræ conclusis, & indidem in aqua solutis; vt Aristoteles, & cum eo eius interpretes arbitrati sunt: igitur à polo oriuntur. Posterior pars antecedentis, quæ sola probationis indiga est, in hunc modum probatur: quia si flumina, & fontes ex vaporibus, & aqua intra terræ sinus incluis, & in aquas addensatis originem ducerent, hæc secus ac pluuiæ ex vaporibus oriuntur, non possent fontes esse perennes, sicut etiam pluuiæ quot annis, & quot mensibus modo cadunt, modo non cadunt: & nunc has, nunc illas terræ partes irrorant: ita pariter fontes, & flumina statos, certosque cursus non obtinerent, sed eodem anni tempore modo fluerent, modo deficerent: & nunc hos, nunc illos telluris tractus alluerent, & irrigarent. Quid? quod incredibile est, intra terræ poros tantum aëris, tantumque vaporum concludi, quantum ad generationem tot, tantorumque fluminum sufficiat. Quis sibi persuadeat, à stibicidiis montium, & vaporibus in aquas guttatim resolutis vires accipere Pelusiæ illum Nilum (vt interim alia flumina prætermittam) cuius aquarum copia ea est, ut septem olliis in mare deuoluatur, eoque impetu, ac torrente, vt eius

eius sonitu non nullibi incolæ obsurdescant: deinde ut totam Ægyptum ripis superfluis inundet, atque fœcundet; ut demum infinito tractu decurrens fontem atque originem mortalibus occulcat, quasi alicubi paruum videri probro sibi esset.

10. Enimuero explicandum superest, quatenus aqua suapte natura grauis à mari, quod terra inferius est, ascendere possit in altissimos montes, ubi tot fontes scaturiunt, tam multa flumina erumpunt. Aliquas causas referam, alias addam; quarum, esto singulæ ad maris per terræ fistulas, & quasi venas ascensum non sufficiant: certè omnes simul sumptæ satis superque erunt. In primis ergo dici potest, terram velut spongiam attrahere, & quasi sugere ad se aquam, eamque in sublimioribus locis refundere: aqua autem sic attracte, reddita, si diuite vena fluat, riuus; si paupere, fons appellatur. Deinde dici potest, intra telluris viscera vastos esse specus, ingentes recessus, abruptos hiatus, & laxa cauaque spacia, intra quæ aqua maris magna copia se se insinuat: & cum occupatam, coarctatamque se deprehendit, & per angustos fistularesque cuniculos, per quos mari extrinsecus premente, & incumbente delapsa est, tota redire, ac retrocedere nequit; exitum, quia potest via, querit; sursumque erumpit, & modo in fontes scaturit, modo in riuos diffeminatur.

11. Præterea dici potest, aquam intra telluris cavitates spiritu, & flatu intus agitante compelli, compulsum euehi, sursumque euectam eadem vi foras scaturire: quidem cum vapor, & exhalatio à sole calorem, & cum calore leuitatem mutantur mirandum non est, quod aquam à mari per terræ rimas secū attrahant, sursumque euehant; & illicis, ruptisque montium lateribus foras effundant. Rursus dici etiam potest, aquam per occultas terræ cauernas è pelago sursum ascendere ad replendum vacuum, quemadmodum è contrario aer descendit, latebrososque terræ sinus occupat, nec vacuum in rebus detur. Tandem dici potest, aquas ex imo maris per terræ venas vi solis, ac syderum sursum attrahi, videlicet communis boni causa, & ut terra aquis irrigua, & humore irrigata animalibus vsui sit, iisque alendis deseruiat.

12. Affero tertio: causa fluxuum, & refluxuum maris sydes lunæ est: ita Basilii, Ambrosii, Thomas, Cicero, Ptolemæus, Alensis, Scotus, Conimbricenses, aliique plures, quos ipsi referunt, & sequuntur. Hæc assertio in hunc modum suaderetur, quia æstus maris sequitur motum diurnum lunæ: & sicut luna spatio viginti quinque horarum circulum suum perficit, ita mare eodem spatio temporis bis fluit, refluitque: ac reciprocationem suam absoluit: & sicut luna in quartas diuiditur iuxta quatuor cæli partes, quarum puncta sunt ortus, & occasus, vertex diei, & vertex noctis: ita pariter iuxta easdem periodos fluxus, refluxusque maris dissecatur: primusque fluxus inchoat tribus ferme horis, postquam luna orta est; duratque toridem horis, postquam luna verticem diei, siue meridianum prætergressa est: rursus incipit primus refluxus maris tribus ferme horis ante occasum lunæ, & post eius ortum in altero hemisphærio toridem horis durat: deinde secundus maris fluxus incipit tribus horis, antequam luna verticem noctis seu punctum oppositum nostro

meridiano attingat, & transacto eo puncto toridem horis durat: tandemque tribus horis ante ortum lunæ in nostro hemisphærio secundus refluxus incipit, toridemque horis post eius ortum durat: quis autem sibi persuadeat, hanc symmetriam, & proportionem (ut alias plures omittam) inter motum reciprocum maris, motumque diurnum lunæ intercedere posse, nisi quia alter ab altero regulatur, & causatur.

Verum inquires: si luna gubernatrix tenebrarum, & nobilis vnde ob id æstus maris efficere censetur, cur etiam aquas flumineas fluere, & refluxere non facit. Deinde: si æstus maris lunæ ad scribendus est, cur ea absente, & in aliud hemisphærium delapsa mare æstuat: cur sicut occulto sole luna non micat, sic etiam absente, occultaque luna mare non deseruet, & à reciprocatione non cessat. Rursus: si mare motum lunæ sequitur, cur non solum fluit, verum etiam refluit: certè quantum fluxu suo lunæ obsequitur, tantumdem refluxu suo eirenititur. Postremo: cur fluxus non oriente luna, sed tribus horis postea incipit, aut cur refluxus non incipit, attingente luna meridianum, sed tribus etiam horis postea: sanè sicut lux sole oriente oritur, & à meridie decrescere incipit: ita similiter mare oriente luna fluere, & meridiem transgrediente luna refluxere deberet. Cæterum hæc argumenta non vrgent. Ad primum respondeo, eodumtaxat concludi ad reciprocos æstus attendi oportere, non solum influxum, motumque lunæ, verum etiam aquarum naturas, & qualitates: quæ quam diuersis in locis diuersæ sint, quis non conspiciat? Ad secundum argumentum respondeo: qualitates impulsivæ, quibus luna pelagus ciet, more complurium aliarum qualitarum terras penetrare possunt: vnde interposita terra, & occidente luna pelagus cieri vltro citroque potest: in sole lunam irradiante secus euenit: solaris namque lux telluris opacitatem penetrare non potest. Deinde probabile est, mare sequi motum lunæ non per qualitates sibi à luna impressas, sed per naturalem sympathiam: ad quam impertinens est; quod lunæ in nostro, vel in alieno hemisphærio sit. Ad tertium respondeo: ideo mare fluit ad litus, ut motum lunæ sequatur: quia vero ad certos terminos, & non vltiores progredi potest, renitente nativo pondere aquæ, & eminentia terræ, ac exigentia totius vniuersi aquis emergere postulantis: ideo mare fluctus suos reprehendit, ad propriumque alueum regreditur, ut iterum fluat, lunæque sequatur. Ad postremum respondeo: ideo fluxus maris tribus horis ab ortu lunæ incipit, quia luna in ea cæli parte, qua tribus horis post ortum suum silit, moueri cæpta est: vnde tam primus maris fluxus cæpit; idemque ordo postea continuari potuit, & debuit.

CAPVT III.

De Aëre, & Igne.

Affero primò: Aër est suapte natura summè humidus, & propè summum calidus: ita cum Aristotele maior, & melior Philosophorum pars. Probatur assertio, primò: quia humidum est, quod alieno termino facillè terminatur, quodque fluidum est; ac proprio termino difficillè terminatur.

terminatur: at ær omnium elementorum facillimè alieno termino terminatur, & difficillimè proprio; omniumque summè fluidum est: vnde ær quacunque penetrat, vbicunque absque difficultate continetur, omnemque locum realem absque negotio occupat, eique se se adaptat. Secundò: quia humor facilem receptionem causat: quoque aliquid humidius est, eo facilius quamvis impressionem suscipit: at ær inter reliqua elementa magis, faciliusque receptivus est: cum actionum omnium, quæ in distans transmittitur, medium sit: quod vero ær sit prope summum calidus, satis perspicuum est ex iis, quæ supra de primarum qualitarum dispositione disseruimus. Obiicies tamen primò cum Galeno, Avicena, & aliis: aqua magis humectat, quam ær, ut experientia testatur: igitur aqua humidior est aëre: ac proinde hic summè humidus non est. Obiicies secundò: qualis qualitas aëri in summo naturaliter congruat, colligendum non est ex suprema aëris regione quæ ob viciniam ignis admodum calida non esse nequit, tametsi summam frigiditatem postulet: neque etiam ex infima regione, quæ varias mutationes extrinsecus subit, sed solum ex media regione, quæ ab agentibus extrinsecis magis libera est: at ær in media regione summè frigidus est, cum ibi imbres, grandines, aliaque frigentia meteora formentur: igitur ær suapte natura summè frigidus est: quo sit primò, ut summè humidus non sit: aliàs idem elementum duas qualitates in summo sibi vendicaret: & sit etiam secundò, ut ær calidus prope summum esse nequeat: aliàs, idem elementum in excellenti, siue intenso gradu qualitates oppositas sibi assereret.

15. Ad primum respondeo: quemadmodum ferrum candens licet calidus non sit itupa in ignem conuersa, merito tamen maioris densitatis magis calefacit, quam ignis in itupa conceptus: ita similiter in præsentia. Ad secundum respondeo: media aëris regio summè frigida est, non ob aëris exigentiam, sed ob exhalationes frigidas, & siccas, vaporesque humidos, & frigidos vi solis, & astrorum illuc ascendentes: non parum etiam confert ad frigiditatem mediæ regionis antiperistasis, siue agentium circumstantium contrarietas: de qua supra lib. 6. tract. 2. cap. 8.

16. Quod ad ignem elementarem attinet, eum esse summè calidum, & sic cum prope summum, experientia constat: & etiam ex iis, quæ hæcenus disseruimus, perspicuum est: ubi autem sit, & quale centrum obtineat, adeò exploratum non est: ipse cum plerisque Philosophis censeo, ignem nec incertam, vagamque sedem habere, nec in abditis terræ speluncis residere, ut alij alique arbitrati, sed potius reliquis elementis loco emi-

nere, & infimo, lunarique cælo circumcirca suffusum esse. Primò, quia ut experientia testatur, ignis suapte natura sursum erumpit, ac irrequieto conatu ascendit: & ut ascensui expeditior sit, in acumen se se dirigit, ac flammis suis conum efformat: igitur quia sursum est centrum ignis: quemadmodum deorsum est terræ centrum, quia illuc suis momentis fertur. Secundò, quia reliquis elementis leuior est, ut censu notissimum est: igitur superiorem sedem sibi vendicat.

17. At inquires: si elementum ignis ad cæli concaua longe, lateque diffunditur, cur vicinum aërem non depopulatur, violentasque flammæ ad nos vsque non eiacularur? Rursus quo pabulo illic tamdiu alii potest? voracissimum enim elementum substracto pabulo statim emoritur, ut experientia testatur. Deinde, qui cometas cernimus, cur, noctu saltem globum ipsius ignis, quouis cometa prope modum infinitè maiorem, totamque lunaris cæli extimam superficiem ambitione sua complectentem, neutiquam conspiciamus.

18. Ad primum respondeo: ignis aërem, & reliqua elementa non consumit: tum quia aëris humiditate sua ei resistit: tum quia ignis, quo rarior, eo minus actiuus est: at in sua sphaera rarissimus est. Tum etiam sidera frigiditate præsentia, præsertim Luna, & Saturnus eius calorem coercunt, ut sua vniuerso temperies constet. Ad secundum respondeo: ignis ob id extra centrum pabulo tantopere eget, quia contrariis vndique cingitur: cum enim inter reliqua elementa ut magis actiuus est, sic etiam minus resistat, contrariis statim succumberet, nisi pabulo aliquo aleretur: at in sua sphaera contrariis circum circa non oppugnatur: siquidem cælum, quo regitur, ei non contrariatur, cum ferè aut omnino incorruptibile sit: aërem autem quem infra se habet, cum prope summum calidus sit, ei parum contrariatur: summa enim humiditas aëris, tametsi siccitati ignis opposita sit, quia tamen qualitas passiva, non actiua est, ideo in ignem non tam agit, & si etiam aliquid agat, quam ei resistit, eiusque actiuitatem retundit. Ad postremum respondeo: ignis à nobis non conspicitur, tum ob distantiam, tum ob celeritatem, qua à sphaeris cælestibus in gyrum agitur: tum etiam ob raritatem: experientia enim compertum est, corpora, quo magis distant, eo minus videri: quoque velocius cidentur, eo minus etiam à nobis discerni: ut cernere est in tabula aliqua litteris insculpta, quæ immota à nobis legitur: si verò celerrimè huc illuc moueatur, legi non potest: ac tandem, quò rariora sunt corpora, eo etiam minus videri posse: vnde aërem ipsum ratione suæ raritatis in semetipso non cernimus, & loca aëre plena vacua nobis videntur.